

Smärre meddelanden och notiser

Euxoa islandica rossica Stgr. i Sverige

Under våren 1970 hade jag tillfälle att gå igenom Riksmuséets svenska storfjärils-samling. Jag fann då två fjärilar, båda honor och bestämda till *obelisca* Schiff. som väckte mina misstankar. Efter jämförelse med *Euxoa*-arter i den palearktiska samlingen stod det klart att det måste vara *rossica*.

De båda honorna är etiketterade Gl (vilket var den äldre förkortningen av Gotland) leg. Öberg. Den vaga etiketteringen väckte först misstankar om felettikettering, men de skulle senare visa sig vara obefogade. I en gåvojournal står exemplaren nämligen nämnda som *Euxoa vitta* Hb. skänkta av H. L. Öberg 31.5.1901 tillsammans med så karaktäristiska gotlandsarter som *Aporophyla lutulenta insularis* Hansson och *Agrotis cinerea* Schiff. Samtliga identiskt etiketterade.

Att de bestämts till *vitta* är förstäeligt. Likaså att de i samlingarna placerats under *obelisca*. Detta skedde säkert i samband med att svenska uppgifter om *vitta* synonymiserades med *obelisca* (Svenska Fjärilar).

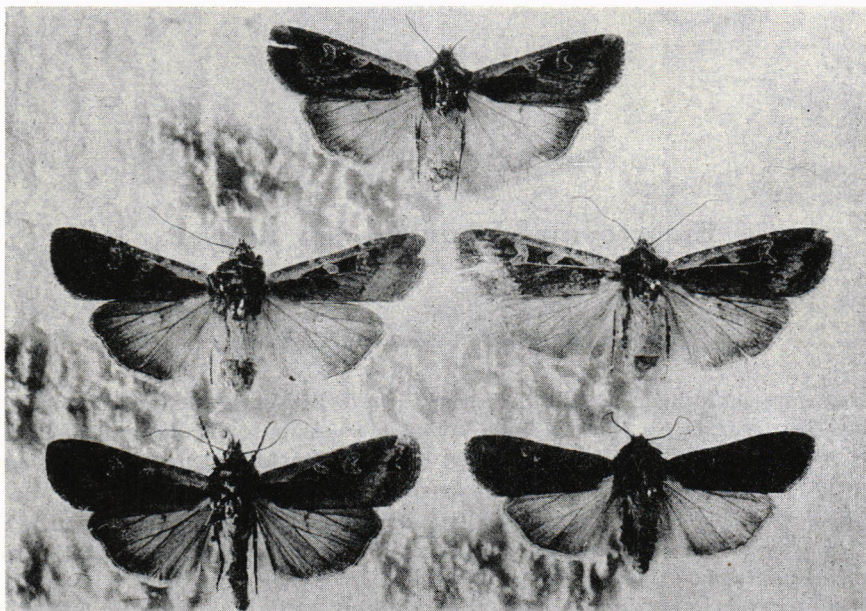
Om tiden för fyndet vet vi alltså ingenting mer än att det var före 1901. De få uppgifter jag lyckats få om Öberg pekar på att fyndet gjorts i slutet av 1800-talet. Av Per Douwes på Zoologiska institutionen i Lund, där huvuddelen av Öbergs samling finns, har jag fått veta att han var mest aktiv i Stockholmstrakten 1886—88. I Entomologiska föreningen invaldes han 1899.

Det tidigare enda svenska fyndet gjordes på Skarpö, söder om Vaxholm i Stockholms innerskärgård, 7.8.1893 av J. Meves och publicerades (E.T. 1894) året därpå. Exemplaret, en hane, är avbildat och beskrivet i Svenska Fjärilar.

Samtidigt med de svenska fynden rapporterades i *Balticum* 5 fynd mellan 1882—1902. Senare endast ett fynd 1938. I Ingermanland 10 fynd mellan 1892—1902. Senare endast ett 1925 (Kaisila 1962). I Finland uppträdde arten 1922—35 då 6 fynd rapporterades. Mycket tyder alltså på att de svenska fynden skulle utgöra den västligaste utposten av vad jag vill se som en invasion. Mig veterligt har det aldrig tidigare nämnts något i svensk litteratur om att *rossica* skulle vara migrerande eller fluktuerande. Desto större har naturligtvis anledningen varit att betvivla det tidigare enda fyndet (I. Svensson 1967). Jag anser att vi bör behålla arten i svenska faunalistor i likhet med många andra migrerande arter.

Arten tycks vara mycket variabel i färg och teckning. Somliga är enfärgat bruna och teckningslösa, medan andra är hjärt röda och brunaktiga med tydlig teckning. Hit hör de svenska exemplaren. Det är därför svårt att sammanfattande beskriva arten. Den avviker mest från övriga svenska arter genom den större storleken. Vissa former av *cursoria* Hufn. kan vara förrådiskt lika *rossica*, men kan i regel skiljas från denna på hanens längre antenntänder. Genitalerna är ej tillförlitliga.

Entomol. T.s. Arg. 92. H. 3—4, 1971

Euxoa islandica rossica Stgr., överst ♂ Upl. Vaxholm Skarpö 7.8.1893 leg. J. Meves coll. Lunds Universitet. — Ovan t.v och t.h ♀♀ Gtl. leg. Öberg coll. Riksmuseum. — Underst t.v ♂ Centralasien Thian-Schan coll. Lunds Universitet. — Underst t.h ♂ Kaukasus coll. Riksmuseum. Något förstorade. Foto Lars-Ove Harrysson.

Utbredningen sträcker sig i öster till Kamtjatka och i söder till Kaukasus och Centralasien. Sedan isolerat på Island varifrån den mindre, mer grå typformen beskrivits.

Slutligen vill jag framföra mitt uppriktiga tack till alla de som varit mig behjälpliga, och då speciellt till Stig Torstenius för kontrollbestämningen.

CLAES ELIASSON

Summary

Euxoa islandica rossica Stgr. is known from Sweden only from two old findings from the eastcoast: Uppland 1893, one male, and two previously unknown females from Gotland, taken before 1901. Probably there are connections between the Swedish findings and an immigration to Balticum and Ingermanland from the east in the years 1882—1902.

Litteratur

- NORDSTRÖM, F., & E. WAHLGREN, 1935—41. Svenska Fjärilar.
 MEVES, J., 1894. Bidrag till kännedom om svenska fjärilars geografiska utbredning. Entom. Tidskr., 15.
 KAISILA, J., 1962. Immigration und Expansion der Lepidopteren in Finnland in den Jahren 1869—1960. Acta Entom. Fennica 1962.
 SVENSSON, J., 1967. Förändringar i Sveriges storfjärilsfauna senaste tioårsperioden. Opusc. Entom., 32.